

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

«Το διεθνές δίκαιο για την αντιμετώπιση των Κλιματικών Αλλαγών : Δέκα χρόνια μετά τη Συνδιάσκεψη του Ρίο»

(Περιληπτικό Κείμενο θέσεων)

1. Αρχή της Προφύλαξης, ως συμβατική υποχρέωση, και επιστημονική (α)βεβαιότητα

Από το κείμενο της 15ης αρχής της Διακήρυξης του Ρίο, καθώς και από το κείμενο του άρθρου 3.3 της Σύμβασης για τις Κλιματικές Αλλαγές, προκύπτουν τρεις προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει απαραίτητως να συντρέχουν προκειμένου να βρίσκει πεδίο εφαρμογής η αρχή (α. περιβαλλοντική απειλή, β. σοβαρή ή μη αναστρέψιμη βλάβη και γ. επιστημονική αβεβαιότητα ως προς τη σχέση των δυο προηγούμενων προϋποθέσεων). Σε ότι αφορά στο στοιχείο - προϋπόθεση της επιστημονικής αβεβαιότητας σε σχέση με την ανθρωπογενή παρεμβολή στο κλιματικό σύστημα, γεννάται ένα κρίσιμο ερώτημα: Βρισκόμαστε άραγε στην εποχή της επιστημονικής αβεβαιότητας ως προς τη βλαπτική επίδραση των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στην παγκόσμια ατμόσφαιρα και το κλιματικό σύστημα, ή την έχουμε προσπεράσει γνωρίζοντας πλέον -με μικρά περιθώρια σφάλματος- τις πραγματικές τις διαστάσεις; Προφύλαξη συνεπώς, ή πρόληψη; Με το ερώτημα αυτό συνδέεται και ο βαθμός ισχύος του κανόνα της «οικονομικής αποδοτικότητας» της διεθνούς κλιματικής πολιτικής, κανόνα «δορυφόρου» της προφύλαξης (επίτευξη περιβαλλοντικού οφέλους με το χαμηλότερο δυνατό κόστος).

2. Οικονομική αποδοτικότητα - περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα (και φυσιογνωμία) της διεθνούς κλιματικής πολιτικής

Η διεθνής κοινότητα καλείται να σταθμίσει δυο μη συμβατές επιδιώξεις: Οικονομική αποδοτικότητα και περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα του διεθνούς συμβατικού πλαισίου για τις κλιματικές αλλαγές. Ο κανόνας της «συμπληρωματικότητας» (προτεραιότητα στις εγχώριες πολιτικές και μέτρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αντί μιας υπέρμετρης χρήσης των μηχανισμών ευέλικτης εφαρμογής του Πρωτοκόλλου του Κιότο) είναι σε θέση να λειτουργήσει συνθετικά στο μέλλον, προς το παρόν όμως προσλαμβάνει τεχνικό περισσότερο, παρά νομικό χαρακτήρα.

3. Κοινές αλλά διαφοροποιημένες ευθύνες των κρατών

Η αιτιολογική βάση για τις «διαφοροποιημένες ευθύνες» είναι (και) στην περίπτωση της διεθνούς κλιματικής πολιτικής διττή: Α) Αναγνώριση από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές του γεγονότος ότι η μέχρι σήμερα επιβάρυνση της παγκόσμιας ατμόσφαιρας προήλθε σχεδόν αποκλειστικά από τον βιομηχανικό κόσμο, ο οποίος καλείται να αναλάβει την αντίστοιχη πολιτική και οικονομική ευθύνη («ιστορική ευθύνη» του Βορρά και απαίτηση για πρωτοπορία του στη λήψη μέτρων). Β) Ενίσχυση (τεχνολογική, οικονομική) του Νότου ως κίνητρο για την στροφή του προς περισσότερο αειφόρες αναπτυξιακές πολιτικές, αλλά και για να αντιμετωπισθούν οι φυσικές επιπτώσεις των κλιματικών αλλαγών.

Η αρχή των κοινών αλλά διαφοροποιημένων ευθυνών των κρατών (καθώς και η ειδικότερη αρχή της πρωτοπορίας του βιομηχανικού κόσμου) αποδυναμώνεται αισθητά, εξΑ αιτίας τόσο της αποχώρησης των ΗΠΑ από τη διεθνή κλιματική πολιτική, όσο και της θεσμοθετημένης -δια των αποφάσεων της 6ης, 7ης Συνόδου των μερών- δυνατότητας αλλοίωσης («πρόβλημα των φυσικών ταμιευτήρων») του κύριου στόχου του Πρωτοκόλλου, του στόχου δηλαδή για μείωση των εκπομπών των βιομηχανικών κρατών κατά 5% (σε σχέση με τα επίπεδα του Α90).

4. «Ιδιωτικοποίηση» του διεθνούς συμβατικού πλαισίου για τις Κλιματικές Αλλαγές

Οι τρεις εκ των τεσσάρων μηχανισμών «ευέλικτης εφαρμογής» του Πρωτοκόλλου (Εμπορεύσιμες άδειες ρύπανσης, Μηχανισμός καθαρής Ανάπτυξης, Από κοινού εφαρμογή) αποτελούν οικονομικά - περιβαλλοντικά εργαλεία και υπηρετούν εννοιολογικά και μεθοδολογικά τον κανόνα της οικονομικής αποδοτικότητας. Στοχεύουν στη διευκόλυνση της παγκοσμιοποιημένης περιβαλλοντικής αγοράς να πραγματοποιήσει μειώσεις εκπομπών ρύπων εκεί όπου το κόστος (μείωσης) είναι χαμηλότερο, ακόμη και εκτός των εθνικών συνόρων των μερών.

Το Πρωτόκολλο προβλέπει την ενεργό συμμετοχή επιχειρήσεων, ή άλλων νομικών οντοτήτων στο στάδιο της εφαρμογής των μηχανισμών. Πόσο «ιδιωτικοποιημένη», συνεπώς, θα μπορούσε να είναι η διεθνής κλιματική πολιτική, δεδομένου ότι τα κράτη του Βορρά έχουν ήδη αποδεχθεί -δια της Σύμβασης και του Πρωτοκόλλου- τις «ιστορικές τους ευθύνες» ως προς την επιβάρυνση της παγκόσμιας ατμόσφαιρας, γεγονός το οποίο συνεπάγεται συγκεκριμένες δεσμεύσεις εκ μέρους τους (εθνικές πολιτικές και μέτρα - αναβάθμιση δικαίου συνεργασίας); Το ζήτημα πάντως, δεν είναι η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα καθαυτή. Ο τρόπος διακυβέρνησης των μηχανισμών και οι κανόνες λειτουργίας της περιβαλλοντικής αγοράς δεν θα πρέπει να ακυρώνουν στην πράξη τόσο τις (δημόσιες) δεσμεύσεις του βιομηχανικού κόσμου, όσο και τη γενικότερη περιβαλλοντική φυσιογνωμία των διεθνών συμφωνιών για το κλίμα.

Κώστας Κατσιμπάρδης, δικηγόρος,

LL.M διεθνούς δικαίου περιβάλλοντος